

Spis rzeczy

mowa do drugiego wydania	11
mowa do wydania z r. 1929.	13

Część pierwsza — Uwagi o języku

Część I: O stosunkach semantycznych, jak wyrażanie, oznaczanie i inne	
Wyrażanie	17
Znaczenie	19
Oznaczanie	21
a) Nazwy i ich rodzaje.	21
b) Treść i zakres nazw.	24
c) Dwoistość rozumienia nazw jednostkowych i ogólnych.	28
Zastępowanie i reprezentowanie	30

Część II: O wadliwościach mowy i o definicjach jako środkach unikania nieporozumień i urojeń, mających źródło w tych wadliwościach	
Wieloznaczność	34
Mętność znaczeń (rozumienie wyrażeń niejasne, niewyraźne, chwiejne)	37
Definicje: słownikowa, semantyczna, aksjomatyczna	38
Zagadnienia wstępne, służące do wyjaśnienia istoty definicji klasycznej	41
a) Interpretacje pytania „Co to jest <i>NV</i> i odpowiedzi „ <i>N</i> to jest to a to”.	42
b) Rozbiór znaczenia zwrotu „istota (tego a tego)”.	43
c) Stanowiska w kwestii istnienia powszechników: realizm, konceptualizm i nominalizm	44
Definicja klasyczna	48
a) Nieporozumienia płynące z budowy właściwej definicji klasycznej typu „iVjest to...”	49
b) Charakter nazwowy definicji klasycznej.	50
c) Formuła tradycyjna: <i>definitio fit per genus proximum et differentiam specificam</i>	51
d) Charakter rugujący definicji klasycznej.	52
e) Błędne koło w definicji	53
D. Definicja syntetyczna i definicja analityczna	54
a) Istota definicji syntetycznej i definicji analitycznej.	54
b) Metody budowania definicji analitycznej.	55

Część III: O kategoriach wyrażeń	
1. Wieloznaczność terminu „kategoria”.	60
2. Redukcja rzekomych kategorii ontologicznych.	62
3. Kategorie semantyczne.	66

Część druga — Zagadnienia teorii poznania

Część I: O wyobrażeniu	
Wyobrażenia spostrzegawcze, odtwórcze i wytwórcze	69
Przedmiot i treść wyobrażenia	71

- § 3. Idealizm, jego odmiany i argumentacja . . . . .
- § 4. Realizm wobec idealizmu . . . . .
- § 5. Realizm krytyczny wobec realizmu naiwnego . . . . .
- § 6. Fenomenalizm epistemologiczny i metodologiczny . . . . .
- § 7. Realizm radykalny wobec idealizmu . . . . .
- § 8. Realizm radykalny wobec realizmu krytycznego . . . . .

Rozdział II: O pojęciu

- § 9. Treść pojęcia . . . . .
- § 10. Przedmiot pojęcia . . . . .
- § 11. Stosunek treści pojęcia do jego zakresu . . . . .

Rozdział III: O myśli

- § 12. Myśl a sąd . . . . .
- § 13. Myśl a przedstawienie . . . . .
- § 14. Wieloznaczność słów: „rozumie”, „sądzi”, „myśli” itp. . . . .
- § 15. Zdanie . . . . .
- § 16. Prawdziwość zdania a prawdziwość myśli . . . . .
- § 17. Klasyczne i utylitarystyczne rozumienie prawdziwości . . . . .
- § 18. Wербalne i realne rozumienie prawdziwości . . . . .
- § 19. Relatywizm i absolutyzm w pojmowaniu prawdy . . . . .
- § 20. Kryteria prawdziwości . . . . .
- § 21. Dogmatyzm, krytycyzm i sceptycyzm . . . . .
- § 22. Prawdopodobieństwo . . . . .

Część trzecia — Elementy logiki formalnej

Rozdział I: O zależnościach logicznych między zdaniami, niezależnych od struktury wewnętrznej tych, zdań (rachunek zdań)

- § 1. Charakterystyka ogólna logiki formalnej . . . . .
  - a) Logika formalna jako nauka o formach rozumowania . . . . .
  - b) Tok przykładowy a tok opisowy w logice formalnej . . . . .
- § 2. Symbolika rachunku zdań . . . . .
  - a) Symbole zmienne i kwantyfikatory . . . . .
  - b) Symbole stałe . . . . .
- § 3. Wybrane tezy rachunku zdań . . . . .
- § 4. Metoda sprawdzania zerowo-jedynkowych . . . . .
- § 5. System dedukcyjny rachunku zdań . . . . .
  - a) Terminy pierwotne, aksjomaty i definicje rachunku zdań . . . . .
  - b) Dyrektywy i dowody formalne w rachunku zdań . . . . .
  - c) Uwagi o wynikaniu implikacyjnym i wynikaniu inferencyjnym . . . . .
  - d) Możliwość innej aksjomatyki rachunku zdań . . . . .
- § 6. Spójniki przyzadaniowe nie wchodzące w skład rachunku zdań . . . . .

Rozdział II: O zależnościach logicznych między zdaniami, zależnych od struktury wewnętrznej tych, zdań, a traktowanych w nauce o wnioskowaniu bezpośrednim i o sylogizmie kategorycznym

- § 7. Ogólna charakterystyka wzorów logiki tradycyjnej . . . . .
- § 8. Nauka o wnioskowaniu bezpośrednim . . . . .
- § 9. Nauka o wnioskowaniu pośrednim, czyli sylogistyka . . . . .
  - a) Wzory sylogizmów kategorycznych . . . . .
  - b) Warunki poprawności sylogizmów kategorycznych . . . . .
- § 10. Tak zwane najwyższe prawa myślenia . . . . .
- § 11. Krytyka logiki tradycyjnej . . . . .
- § 12. Podział zdań wedle „modalności” . . . . .

dział III: O zależnościach logicznych między zdaniami, zależnych od struktury tych zdań; wedle obecnego stanu badań (współczesny rachunek nazw)	
§13. Aksjomat i definicje rachunku nazw.	187
§14. Wybrane twierdzenia rachunku nazw.	195
a) Najprostsze równoważności o budowie definicyjnej, a bez kwantyfikatorów wewnętrznych	195
b) Wzory, które można zbudować wedle wzorów rachunku zdań drogą prostych zabiegów graficznych	196
c) Inne wzory rachunku nazw.	198
§15. Przykłady dowodzenia w rachunku nazw.	200
§16. Wzmianka o rachunku relatywów (teorii stosunków).	201
§17. Wiadomości o rozmieszczaniu kwantyfikatorów.	202
§18. Notatka historyczna, dotycząca logiki formalnej	205

Część czwarta — Zarys ogólnej metodologii nauk

dział I: O rozumowaniu

§1. Przedmiot metodologii	207
§2. Stawianie zagadnień	207
§3. Racjonalizm i empiryzm	210
§4. Rodzaje rozumowania	212
§5. Wnioskowanie.	213
§6. Sprawdzanie	217
§7. Tłumaczenie	218
§8. Dowodzenie.	220
§9. Indukcja	223
§10. Rozumowanie przez analogię	225
§11. Doniosłość poszczególnych rodzajów rozumowania jako sposobów uzasadniania	226

dział II: O metodzie dedukcyjnej

§12. Metoda dedukcyjna a system dedukcyjny.	232
§13. Symbolika systemu dedukcyjnego	233
§14. Definicje w systemie dedukcyjnym.	234
§15. Aksjomaty w systemie dedukcyjnym	235
§16. Formalizm w dowodzeniu twierdzeń systemu dedukcyjnego.	239
§17. Metody dowodzenia niezależności i zgodności aksjomatów.	242

dział UI: O metodzie indukcyjnej

§18. Indukcja u Bacona	246
§19. Indukcja u Milla	249
§20. Analiza krytyczna kanonów Milla	253
§21. Wyznaczanie zależności między czynnikami zmiennymi.	259
§22. Czynniki zmienny.	265
§23. Zależność i niezależność.	266
§24. Związek przyczynowy.	269
§25. Hipotezy	274
§26. Weryfikacja hipotez	276
§27. Otrzymywanie danych doświadczenia	277
§28. Pomiar.	278
§29. Obserwacja i eksperyment	282

dział IV: O niektórych pozostałych kwestiach metodologicznych

§30. Klasyfikacja	286
§31. Przegląd pozostałych zagadnień metodologii	288

Rozdział I: O klasyfikacji nauk

- § 1. Uwagi ogólne na temat klasyfikacji nauk . . . . .
- § 2. Przegląd ważniejszych nowoczesnych klasyfikacji nauk . . . . .

Rozdział II: O naukach matematycznych

- § 3. Ogólna charakterystyka matematyki . . . . .
- § 4. „Aprioryczność” matematyki . . . . .
- § 5. Metoda matematyki . . . . .

Rozdział III: O naukach przyrodniczych

- § 6. Ogólna charakterystyka nauk przyrodniczych . . . . .
- § 7. Analiza przeciwstawienia fizyki i psychologii jako nauki o ciałach i nauki o duszy . . . . .
  - a) Pojęcie substancji . . . . .
  - b) Fizyka jako nauka o „substancji rozciąglej”. . . . .
  - c) Psychologia jako nauka o „substancji myślącej”. . . . .
- § 8. Analiza przeciwstawienia fizyki i psychologii jako nauki o zjawiskach fizycznych i nauki o zjawiskach psychicznych . . . . .
  - a) Zjawiska . . . . .
  - b) Zjawiska fizyczne i zjawiska psychiczne . . . . .
- § 9. Charakterystyka psychologii . . . . .
  - a) Odrębność zdań psychologicznych . . . . .
  - b) Stosunek „zjawisk fizycznych” do „zjawisk psychicznych”. . . . .
- § 10. Rozbiór pojęć: czasu, przestrzeni i ruchu . . . . .
  - a) Czas . . . . .
  - b) Przestrzeń . . . . .
  - c) Ruch . . . . .

Rozdział IV: O naukach historycznych

- § 11. Ogólna charakterystyka nauk historycznych . . . . .
  - a) Zdania historyczne . . . . .
  - b) Tłumaczenie genetyczne w historii . . . . .
  - c) Tłumaczenie przyczynowe w historii . . . . .
- § 12. Analiza i synteza w historii . . . . .
- § 13. Nauki humanistyczne . . . . .
  - a) Charakterystyka nauk humanistycznych . . . . .
  - b) Tzw. prawa historyczne . . . . .
  - c) „Teorie” na terenie nauk humanistycznych . . . . .

Rozdział V: O umiejętnościach praktycznych

- § 14. Oceny, normy i projekty . . . . .
  - a) Oceny emocjonalne . . . . .
  - b) Oceny utylitarne . . . . .
  - c) Normy . . . . .
  - d) Projekty . . . . .
- § 15. Dyscypliny krytyczne, normatywne i praktyczne . . . . .

Rozdział VI: O naukach filozoficznych

- § 16. Różne znaczenia terminu „nauki filozoficzne”. . . . .

Aneks

- 1. Z zagadnień klasyfikacji nazw . . . . .
- 2. Przegląd problematyki logiczno-semantycznej . . . . .
- 3. Pojęcie istoty rzeczy . . . . .

D postawie reistycznej, czyli konkretystycznej	388
Wazy rozwojowe konkretyzmu	397
treść i zakres pojęcia metodologii	405
5 pojęciu metody	412
Wczyli o nauce.	422
W dziejów klasyfikacji nauk	431
Wtanistyka bez hipostaz	445
W) lekceważeniu ewolucyjnego punktu widzenia w metodologii humanistyki	455
W dziejów pojęcia teorii adekwatnej	462
Wfilozof.	467
Wmierz Ajdukiewicz: »Elementy teorii poznania« Tadeusza Kotarbińskiego.	477
Wydawcy: O roli Elementów we współczesnej filozofii polskiej.	496
WES osób	499
WIS rzeczowy.	502